

Derevianko, S.I. (2022). On the interpretation of intangible assets. *Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal*, 3 (18), 7-16. Ostrava: Tuculart Edition. (in Ukrainian)
Дерев'янюк, С.І. (2022). До питання тлумачення нематеріальних активів. *Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal*, 3 (18), 7-16. Ostrava: Tuculart Edition.

DOI: 10.47451/ecn2022-04-01

The paper will be published in Crossref, ICI Copernicus, J-Gate, ISI, Academic Resource Index ResearchBib, Internet Archive, Google Scholar, eLibrary, Ukrainian National Library databases.

Svitlana I. Derevianko, PhD in Economics, Associate Professor, Department of Accounting and Taxation, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine.
ORCID 0000-0001-8576-0276.

On the interpretation of intangible assets

Abstract: Intangible assets play an important role in determining the competitiveness of enterprises. Foreign companies compete fiercely with those Ukrainian companies in which the share of intangible assets is insignificant. Users of accounting information make increased demands on the reliability of information about the movement of assets of the enterprise, an important place among which is occupied by intangible assets. The article considers scientific approaches to the interpretation of intangible assets of the enterprise. Economic, legal, accounting and valuation approaches are described, which fully reveal the essence of intangible assets, their place, role and significance for the development and implementation of financial and economic activities of the entity. The lack of a unified interpretation of the concept of «intangible asset», which creates difficulties in understanding their essence. Developments can be used during the theoretical substantiation and practical development of methods of accounting for intangible assets in enterprises of Ukraine.

Keywords: intangible assets, intellectual property, property rights, identification, accounting, international accounting standards.

Світлана Іванівна Дерев'янюк, кандидат економічних наук, доцент, Кафедра обліку та оподаткування, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, Україна. ORCID 0000-0001-8576-0276.

До питання тлумачення нематеріальних активів

Анотація: Нематеріальні активи відіграють важливу роль при визначенні конкурентоспроможності підприємств. Зарубіжні компанії становлять жорстку конкуренцію тим українським підприємствам, у яких частка нематеріальних активів незначна. Користувачі облікової інформації висувають підвищені вимоги до достовірності інформації про рух засобів підприємства, важливе місце серед яких займають нематеріальні активи. У статті розглянуто наукові підходи до тлумачення нематеріальних активів підприємства. Охарактеризовано економічний, юридичний, бухгалтерський та оціночний підходи, які повно розкривають сутність нематеріальних активів, їх місце, роль та значення для розвитку та здійснення фінансово-економічної діяльності суб'єкта господарювання. Встановлено відсутність єдиного трактування поняття «нематеріальний актив», що створює складності в розумінні їх сутності. Напрацювання можуть бути використані під час теоретичного обґрунтування та практичної розробки методики обліку нематеріальних активів на підприємствах України.

Ключові слова: нематеріальні активи, інтелектуальна власність, право власності, ідентифікація, облік, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.

Вступ

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку економіки потребує напрацювання нових підходів до обліку, аналізу, аудиту, контролю та управління нематеріальними активами, глибшого розуміння їх економічної сутності. Сьогодні термін «нематеріальні активи» використовується не лише у сфері обліку, а тому існують певні розбіжності у його тлумаченні. До складу нематеріальних активів входять різні за природою об'єкти, тим самим ускладнюючи їх облік. У зв'язку з тим, що існують певні розбіжності в економічному, юридичному, бухгалтерському та оціночному підходах, то це призводить до розриву між методологією бухгалтерського обліку нематеріальних активів і вимогами сучасної економіки. Все це вказує на необхідність подальших досліджень з метою створення єдиного методологічного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сутності нематеріальних активів, їх ролі у діяльності суб'єктів господарювання у різний час досліджували як зарубіжні, так і вітчизняні вчені, зокрема Х. Андерсен, Д. Колдуелл, Е.С. Хендріксен, Б. Нідлз, Л. Шнейдман, Л. Сук, Т. Банасько, І Криштопа, С.Шульга, С. Голов, Г. Давидов, З.-М. Задорожний, І. Лепетан, Н. Малюга, В. Сопко та інші. Проте досі залишаються не до кінця досліджені питання не лише їх обліку та контролю, а й економічної сутності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для цілей бухгалтерського обліку використовується поняття «нематеріальні» або «невідчутні активи». В науковій літературі з економіки та управління частіше вживаються терміни «інтелектуальна власність», «нематеріальні ресурси». Тож чи існує відмінність між нематеріальними активами і нематеріальними ресурсами? Економічна енциклопедія наводить таке пояснення понять: активи – це сукупність майна, грошових коштів, об'єктів інтелектуальної власності конкретного суб'єкта господарювання, від використання яких протягом певного періоду очікується отримання вигод (як правило, прибутку), а ресурси – це, по-суті складові виробничого потенціалу підприємства, що використовуються ним для досягнення поставлених цілей (*Мочерний та ін., 2000*). Ресурси підприємства можуть бути трансформованими в активи і, як наслідок, знайдуть відображення в балансі лише після дотримання умов визнання: оцінки, ідентифікації, здатності приносити економічні вигоди.

Підходи щодо тлумачення поняття «нематеріальні активи», що сформувались в наукових колах поділяють на економічний, юридичний, бухгалтерський та оціночний. Вони розкривають суть, місце, роль та їх значення в діяльності суб'єктів господарювання. Та різноманітність таких підходів до тлумачення цього поняття створює складності в розумінні їх сутності. До основних характеристик нематеріальних активів відносять: відсутність матеріальної форми; можливість ідентифікації; можливість грошового вираження вартості.

Бухгалтерський та оціночний підходи до розуміння суті нематеріальних активів міститься у таких нормативно-правових документах: МСБО 38 «Нематеріальні активи» (*МСБО 38 «Нематеріальні активи»*), МСО 210 «Нематеріальні активи» (*Міжнародний стандарт*

оцінки 210 «Нематеріальні активи»), П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» (П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»), НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» (НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи»), Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку нематеріальних активів (*Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів*).

Юридичний підхід до розуміння суті різних видів нематеріальних активів, які входять до нематеріальних активів, розкривається у таких документах: ЦКУ, ГКУ, ПКУ, Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про авторське право і суміжні права» та деякі інші. Та тлумачення терміну нематеріальних активів розкривається лише в Законі України «Про державне регулювання діяльності в сфері трансферу технологій» – це об'єкт (об'єкти) права інтелектуальної власності, а також інші аналогічні права, визнані в порядку, встановленому законодавством, об'єктом права власності (*Закон України №143-І*). Для приведення розуміння нематеріальних активів у відповідність до П(С)БО 8, Плану рахунків та Методичних рекомендацій з бухгалтерського обліку нематеріальних активів вважаємо за доцільне визначення нематеріальних активів у цьому Законі викласти у такій редакції: нематеріальний актив – це об'єкт (об'єкти) права інтелектуальної власності, права користування природними ресурсами, майном, організаційними, економічними та іншими вигодами, що визнані (визнані) у порядку, встановленому законодавством.

3. Задорожний вказував на те, що необхідно усунути розбіжності між національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку та фінансової звітності з метою забезпечення відображення реального фінансового стану підприємства як об'єкта інвестування (*Задорожний, 2009:351*). Але розбіжності у сфері нормативного регулювання бухгалтерського обліку продовжують існувати, що призводить до деяких суперечностей, в т.ч. в обліку нематеріальних активів.

З часу появи терміну «нематеріальні активи» і до сьогодні їх правове регулювання регламентується багатьма нормативно-правовими документами. Зміст поняття «нематеріальний актив» у кінці 1990-х рр. було розкрито у МСБО 38 «Нематеріальні активи» (*МСБО 38 «Нематеріальні активи»*), а трохи згодом – у Міжнародному стандарті оцінки №4 «Оцінка нематеріальних активів» (*Міжнародний стандарт оцінки 210 «Нематеріальні активи»*). В українському законодавстві на початку 1990-х рр. під нематеріальними активами розуміли об'єкти права інтелектуальної власності, в т.ч. промислової, інші об'єкти права власності та користування. Таке визначення було наведене у Положенні про організацію бухгалтерського обліку та звітності в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №250 від 03.04.1993 р. З того часу і до сьогодні тлумачення цього терміну зазнавало змін. Розглянемо визначення нематеріальних активів у нормативно-правових документах (*Табл. 1*).

З введенням в дію П(С)БО 8 (*П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»*) вперше було наголошено, що це немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. З прийняттям ПКУ нематеріальні активи визначили як право власності на результати інтелектуальної діяльності, в т.ч. промислової власності, а також інші аналогічні права (*Податковий кодекс України №2755-VI*). У 2016 р. із ПКУ вилучено п.

14.1.120, який розкривав поняття «нематеріальні активи». Це означає, що тлумачення цього поняття здійснюється виключно бухгалтерськими стандартами і рекомендаціями.

Трактування поняття нематеріальні активи, наведені у нормативних документах, не суперечать міжнародним стандартам, хоча у МСО 210 (*Міжнародний стандарт оцінки 210 «Нематеріальні активи»*) акцент робиться на економічних властивостях нематеріальних активів. Юридичний підхід до розуміння суті різних видів нематеріальних активів розкрито в багатьох нормативно-правових документах, зокрема Цивільному кодексі України, Господарському кодексі України, Законах України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», «Про охорону прав на сорти рослин», «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про авторське право і суміжні права» та деяких інших.

Визначення нематеріального активу, наведене у Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку нематеріальних активів (*Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів*), містить вказівку на те, що строк їх корисного використання може бути різним без будь-яких обмежень. На нашу думку, це може спричинити непорозуміння при визнанні нематеріального активу. Оскільки у визначенні не має уточнення про те, що нематеріальний актив має використовуватись протягом періоду, який становить більше року (або одного операційного циклу, якщо він перевищує рік), то це означає, що до нематеріальних активів можна зарахувати активи, які мають строк використання до року. Це суперечить нормі віднесення їх до необоротних активів і відображення в першому розділі активу балансу.

Нематеріальні активи Рада із стандартів фінансового обліку США (FASB – Financial Accounting Standards Board) тлумачить як активи, які не мають матеріальної форми та які з'явилися у результаті минулих подій, здійснили відповідний ефект і можуть принести вигоду в майбутньому (*Rechtman, 2001*).

В науковій літературі представлені різні підходи до тлумачення категорії нематеріальні активи. Так, Коблянська О.І. під нематеріальними активами розуміє будь-які (їх коло залишається невичерпним) безтілесні об'єкти цивільного обігу, що можуть бути капіталізовані підприємством, організацією, установою (*Коблянська, 2007*). На наш погляд таке визначення суперечливе, оскільки не всі об'єкти нематеріальних активів відносяться до цивільного обігу (наприклад, права на провадження окремих видів господарської діяльності).

Науковці висловлюють думку про те, що не можна об'єднати всі об'єкти, які належать до нематеріальних, одним визначенням, оскільки вони є дуже різними за своєю природою, а тому пропонують розрізняти:

- 1) нематеріальні активи – не має матеріальної структури, належить організації, може бути відділений від суб'єкта господарювання для подальшого продажу або іншого розпорядження і є джерелом майбутніх економічних вигод;
- 2) нематеріальні ресурси – не мають матеріальної структури, контрольовані компанією, що є підсумком операцій, здійснених організацією раніше, або понесених витрат, і здатні забезпечити суб'єктові господарювання економічні вигоди в майбутньому;

3) нематеріальні фактори – неформалізовані та неконтрольовані можливості підприємства зі створення нових цінностей, що забезпечують для нього конкурентну перевагу.

Визначення нематеріальних активів, зроблене Хорунжак Н.М. як умовна вартість об'єктів промислової та інтелектуальної власності, а також права користування землею, водними та іншими природними ресурсами теж не є доречним, оскільки умовна вартість означає, що об'єкт не можна оцінити (Хорунжак, 2001:68).

Пропозицію щодо уточнення сутності нематеріальних активів висловила І. Солодченко (Солодченко, 2005). Так, пропонується визначити, що нематеріальні активи – це будь-які активи, що не мають матеріальної форми, за винятком, грошових коштів та їхніх еквівалентів (кошти на рахунках до запитання, готівка, фінансові інвестиції, які конвертуються в певні суми грошових коштів), дебіторської заборгованості підприємству у визначеній сумі грошових коштів.

О.В. Вакун нематеріальні активи розглядає як у економічному, так і бухгалтерському розумінні, прив'язуючи їх до вимог визнання, що містяться у П(С)БО 8. Автор рекомендує зробити перехід від «звуженого» бухгалтерського до «розширеного» бухгалтерського підходу, який максимально наближений до економічного розуміння сутності нематеріальних активів (Вакун, 2011:213).

На думку І. Бланка нематеріальні активи – це група активів підприємства, яка не має речової форми, що містить об'єкти інтелектуальної (в т.ч. промислової) його власності. До цієї групи належать гудвіл, придбані підприємством права користування окремими природними ресурсами, програмними продуктами, товарними знаками, патентами, ноу-хау та іншими аналогічними видами майнових цінностей, що затверджені відповідним законодавством і відображаються в балансі підприємства (Бланк, 2007:702).

Зарубіжні вчені Джон Доунс та Джордан Еллот Гудман, Б. Нідлз, Х. Андерсон, Д. Колдуелл притримуються так званого бухгалтерського (звуженого) підходу, який обмежує перелік тих об'єктів, які можуть бути визнані нематеріальними активами і зараховані на баланс підприємства (Downes & Elliot, 1998; Нідлз та ін., 2004:225-226). Такий підхід не відображає правової суті нематеріальних активів і потребує доопрацювання.

На думку авторів «Глумачного словника економіста» нематеріальні цінності – це цінності, які не є фізичними об'єктами, але мають грошову оцінку – патенти, технологічні й технічні новітні розробки, проекти, інші об'єкти інтелектуальної власності, оренда та інші права (Гончаров та Кушнір, 2009:194).

Деякі науковці під нематеріальними (невловимими) активами розуміють довгострокові активи, які не мають фізичної форми. Їх цінність полягає у довгострокових правах або перевагах, які вони забезпечують власнику (патенти, авторські права, ціна фірми, торговельні марки, особливі привілеї, ліцензії, формули, технології) (Нідлз та ін., 2004:227-228).

Р.С. Каплан і Д.Р. Нортон нематеріальні активи розглядають як знання, які існують в організації для створення різної переваги, здібності співробітників компанії задовольняти потреби клієнтів. Вони охоплюють різні предмети, такі як патенти, авторські права, знання робочої сили, керівництво, інформаційні системи і робочі процеси (Kaplan & Norton, 2004:14).

Т. Банасько до нематеріальних активів відносить невідчутні немонетарні фактори, які мають характер виключних прав і забезпечують одержання економічних вигід у майбутньому (*Банасько, 2010*).

І. Старко вважає, що це особливий вид активу, який матеріально невиражений, може бути ідентифікований і оцінений, інноваційний за характером, генерує економічні блага для підприємства, впливає на його фінансово-економічний потенціал і ринкову вартість та має тривалий термін корисного використання (*Старко, 2015*). Науковий підхід І. Старко щодо розкриття сутності нематеріальних активів вважаємо цікавим, оскільки він дає змогу по-новому зрозуміти їх сутність у сучасному економічному середовищі та вказує на значний вплив нематеріальних активів на формування вартості підприємства.

На думку Ю. Гороховець нематеріальні активи є невідчутними ресурсами, одержаними в результаті творчої або інноваційної діяльності, для яких характерні відсутність фізичного зносу та високий ризик морального зносу, низький рівень ліквідності, а їхню загальну вартість на підприємстві можна розрахувати на основі застосування неадитивних підходів (*Гороховець, 2018*).

Отже, проаналізувавши вищенаведені визначення можна зробити висновок про те, що в економічній літературі не має однозначного підходу до тлумачення поняття «нематеріальні активи». Науковці виділяють найважливіші, на їх думку, ознаки нематеріальних активів. До основних характеристик нематеріальних активів варто відносити наступні: це належність до довгострокових активів, відсутність речового втілення, здатність забезпечувати економічні вигоди, можуть бути оцінені та ідентифіковані.

Деякі науковці виділяють таку характеристику нематеріальних активів, як створені самостійно (*Ленетан, 2010*). На наш погляд, це недоцільно, оскільки питання внутрішнього генерування нематеріальних активів є доволі спірним. М(С)БО 38 «Нематеріальні активи» (*МСБО 38 «Нематеріальні активи»*) містить вказівку на те, що для оцінки відповідності внутрішньо генерованого нематеріального активу критеріям визнання, потрібно віднести його до етапу дослідження або розробки (п. 51-56). На етапі дослідження не визнають жодного нематеріального активу, а на етапі розробки згідно п.57 М(С)БО 38 (*МСБО 38 «Нематеріальні активи»*) потрібно з обережністю визнавати об'єкти нематеріальних активів лише за умови доведення їх відповідності зазначеним умовам за тими позиціями, що викладені у цьому пункті, але на практиці зробити доволі складно. У п.63 також міститься вказівка на те, що внутрішньо генеровані бренди, заготовки, назви видань, переліки клієнтів тощо не слід визнавати нематеріальними активами.

До тепер точаться дискусії щодо визнання внутрішньо генерованих нематеріальних активів та відображення її у фінансовій звітності. Так, бренди, заголовки, назви видань, переліки клієнтів та інші схожі об'єкти не варто визнавати як нематеріальний актив за міжнародними стандартами, оскільки досить часто вони не відповідають критеріям визнання, наведених у МСБО 38 (*МСБО 38 «Нематеріальні активи»*). Саме тому підприємства, які вели облік за П(С)БО і відображали зазначені вище об'єкти в балансі, мають припинити їх визнання через списання. З одного боку, це приведе до звуження кола нематеріальних активів підприємства, а з іншого – будуть дотримані міжнародні стандарти, адже п.20 МСБО 38 передбачено, що подальші витрати на бренди, заголовки,

клієнтські бази та інші аналогічні нематеріальні активи (як придбані, так і внутрішньо генеровані) мають визнаватися як витрати періоду, у якому вони здійснені (МСБО 38 «Нематеріальні активи»).

Цікавою є думка М. Ніколюка, який визначає нематеріальні активи як оборотні та необоротні немонетарні активи, які не мають матеріальної форми, є об'єктами інтелектуальної власності та інших майнових прав, визнаних об'єктом права власності конкретної фізичної або юридичної особи, які утримуються на підприємстві для отримання майбутніх економічних вигод. З огляду на необхідність виокремлення такої категорії нематеріальних активів як оборотні, науковець пропонує сформуванню відповідне методологічне забезпечення обліку таких об'єктів – окремі рахунки, методи оцінки, визнання, списання при вибутті, відображення в звітності тощо (Ніколюк, 2016).

З. Задорожний теж вказує на те, що відсутність у визначенні нематеріальних активів планового терміну їх використання більше року означає, що такі активи можуть бути не тільки необоротними, а й оборотними (Задорожний, 2018:119).

Для обліку оборотних нематеріальних активів І. Бігдан пропонує використати субрахунок 221 «Швидкозношувані нематеріальні активи» (Бігдан, 2003). В.В. Ясишена не поділяє таку точку і пропонує такі активи обліковувати на рахунку 29 «Поточні нематеріальні активи» (Ясишена, 2020:38). Це свідчить про необхідність розробки методики обліку поточних нематеріальних активів.

Отже, не має однозначності тлумачення категорії «нематеріальні активи». У чинному законодавстві також міститься декілька визначень. У тлумаченні поняття нематеріальних активів існує економічний, юридичний, бухгалтерський та оціночний підхід. Для характеристики сутності поняття нематеріальних активів можна використати наступне визначення: нематеріальні активи – це активи, що не мають фізичного втілення, є правами, що не мають фізичного втілення, є правами на об'єкти інтелектуальної власності, користування природними ресурсами, майном, можуть приносити економічну вигоду та впливати на формування вартості підприємства.

Ми поділяємо точку зору В.В. Ясишеної, яка пропонує визначення подати в такій редакції: це об'єкт (об'єкти) права інтелектуальної власності, а також права користування природними ресурсами, майном, організаційними, економічними та іншими вигодами, що визнані (визнані) у порядку, встановленому законодавством (Ясишена, 2020:41). Це дасть можливість більш повно розкрити права на об'єкти нематеріальних активів за групами, наведеними у П(С)БО 8, Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку нематеріальних активів.

Висновки

Отже, нематеріальні активи є категорією, що постійно змінюється. Це ускладнює формування визначення, яке б задовольняло як економічному чи юридичному, так і бухгалтерському чи оціночному підходах. Враховуючи вищезазначене, пропонуємо нематеріальні активи визначати як ідентифіковані, оцінені довгострокові та поточні активи, які не мають фізичного втілення, є правами на об'єкти інтелектуальної власності, користування природними ресурсами чи майном, організаційними та економічними

привілеями, можуть приносити економічну вигоду та впливати на формування вартості підприємства, підвищувати його прибутковість та конкурентоспроможність.

Список джерел інформації:

- Банасько, Т.М. (2010). *Бухгалтерський облік і контроль нематеріальних активів: оцінка та порядок відображення*. Автореферат дисертації наукового ступеня кандидата економічних наук. Житомирський державний технологічний університет. Житомир.
- Бігдан, І.А. (2003). *Облік і аудит нематеріальних активів*. Автореферат дисертації наукового ступеня кандидата економічних наук. Харківський державний університет харчування та торгівлі. Харків.
- Бланк, И.А. (2007). *Управление денежными потоками*. Киев: Ника-Центр. (російськ.)
- Вакун, О.В. (2011). Нова сутність нематеріальних активів в бухгалтерському обліку. *Сталлий розвиток економіки*, 3, 211-215.
- Гончаров, С.М. та Кушнір, Н.Б. (2009). *Тлумачний словник економіста*. Київ: Центр учбової літ-ри.
- Гороховець, Ю.А. (2018). *Облік і аналіз нематеріальних активів в системі вартісно-орієнтованого управління*. Автореферат дисертації наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ: ДССУ «Нац.акад.статистики, обліку та аудиту».
- Задорожний, З. (2009). Проблеми законодавчого регулювання бухгалтерського обліку в Україні. *Економічний аналіз*, 4, 350-353. Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль.
- Задорожний, З. (2018). Проблемні питання якості інформації бухгалтерського і управлінського обліку малоцінних активів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, 1, 115-124.
- Закон України №143-V «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 р. Отримано 30 березня 2022 року за <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
- Коблянська, О.І. (2007). *Фінансовий облік*. Київ: Знання.
- Лепетан, І.М. (2010). *Облік і контроль нематеріальних активів у науково-дослідних господарствах*. Автореферат дисертації наукового ступеня кандидата економічних наук. Інститут аграрної економіки УААН. Київ.
- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів, затвержені наказом Міністерства фінансів України №1327 від 16.11.2009 р. Отримано 27 березня 2022 року за <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1327201-09#Text>
- Міжнародний стандарт оцінки 210 «Нематеріальні активи» (в ред. 2017 р.) Отримано 9 квітня 2022 року за <https://al-star.kg/wp-content/uploads/2018/07/%D0%9C%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B5-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%D1%82%D1%8B-%D0%BE%D1%86%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%B8-2017.pdf>
- Мочерний, С.В. та ин. (ред.) (2000). *Економічна енциклопедія*. (У 3-х томах). Т.1. Київ: Видавн. центр “Академія”.

- МСБО 38 «Нематеріальні активи». Отримано 29 березня 2022 року за https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050#Text
- Нидлаз, Б., Андерсон, Х., Колдуэлл, Д. (2004). *Принципы бухгалтерского учета* (пер.с англ.). Москва: Финансы и статистика. (російськ.)
- Николюк, М.З. (2016). Тракткування поняття «нематеріальні активи» в літературних джерелах. *Міжнародний збірник наукових праць*, 1(10), 208-214. Отримано 4 квітня 2022 року за <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/67076/62477>
- НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. №1202 Отримано 4 квітня 2022 року за <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1018-10#Text>
- П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», затверджене наказом Міністерства фінансів України №242 від 18.10.1999 р. Отримано 9 квітня 2022 року за <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99#Text>
- Податковий кодекс України №2755-VI від 2 грудня 2010 року. Отримано 2 квітня 2022 року за <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
- Солодченко, І. (2005). Нематеріальні активи. *Дебет-Кредит*, 6.
- Старко, І.Є. (2015). *Облік і контроль нематеріальних активів у системі управління діяльністю підприємства*. Автореферат дисертації наукового ступеня кандидата економічних наук. Центр. спілка спожив. т-в України. Львівська комерційна академія. Львів.
- Хорунжак, Н. (2001). Сучасні підходи до категоріального визначення та організації обліку нематеріальних активів. *Регіональна економіка*, 2, 67-76.
- Ясишена, В.В. (2020). *Проблемні аспекти методології та організації обліку нематеріальних активів*. Тернопіль: ТНЕУ.
- Downes, J., & Elliot, J. (1998). *Goodman Dictionary of Finance and Investment Terms*. Brron's Ed. Cational series. (англійськ.)
- Kaplan, R.S., & Norton, D.P. (2004). The strategy map: guide to aligning intangible assets. *Strategy & Leadership*, 32(5), 10-17. (англійськ.)
- Rechtman, Y. (2001). *Accounting Treatment of Intangible Asset*. New York. Отримано 9 квітня 2022 року за <http://www.rechtman.com/acc692.htm> (англійськ.)

Додаток

Таблиця 1. Визначення поняття «нематеріальний актив» у законодавчих і нормативних документах

Нормативно-правовий акт	Визначення терміну
МСБО 38 «Нематеріальні активи» (МСБО 38 «Нематеріальні активи»)	Нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований
Міжнародний стандарт оцінки 210 «Нематеріальні активи» (Міжнародний стандарт	Нематеріальний актив – це негрошовий актив, який не має економічних властивостей. Він не має фізичної субстанції, але забезпечує права й економічні вигоди своєму правовласникові

<i>оцінки 210 «Нематеріальні активи»</i>)	
П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» (П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»)	Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований
НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» (НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи»)	Нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Немонетарні активи – усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей
ПКУ (Податковий кодекс України №2755-VI)	Нематеріальні активи – право власності на результати інтелектуальної діяльності, в т.ч. промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, в т.ч. набуті у встановленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном і майновими правами (на підставі Закону України №1797-VIII від 21.12.2016р. визначення нематеріальних активів вилучено з ПКУ)
Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (Закон України №143-V)	Нематеріальний актив – це об'єкт (об'єкти) права інтелектуальної власності, а також інші аналогічні права, визначені у порядку, встановленому законодавством, об'єктом права власності.
Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів (Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку нематеріальних активів)	Нематеріальними активами вважаються немонетарні активи, які не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані (незалежно від строку їх корисного використання (експлуатації)). Немонетарними активами вважаються усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей